

Úvod

Česká školní inspekce (dále „ČŠI“) předkládá tematickou zprávu „Podpora rozvoje čtenářské gramotnosti v předškolním a základním vzdělávání“ podle Plánu hlavních úkolů inspekční činnosti na školní rok 2010/2011 schváleného na základě 19. porady vedení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR (dále „MŠMT“) ze dne 15. června 2010.

Zpráva uvádí souhrnné poznatky z podrobnějšího šetření v mateřských, základních školách a v nižších stupních víceletých gymnázií ve školním roce 2009/2010. Shrnuje výsledky tematických zjišťování a analýz v rámci programového cyklu ČŠI od roku 2007 do roku 2010. Česká školní inspekce zjišťovala pokrok mateřských a základních škol a nižších stupňů víceletých gymnázií při zajišťování rozvoje čtenářské gramotnosti (dále „ČG“) v raném věku a při plnění povinné školní docházky v kontextu kurikulární reformy a strategických cílů Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR 2007 schváleném usnesením vlády č. 535 ze dne 23. května 2007 (dále „DZ“).

Pro účely inspekčního hodnocení bylo převzato základní vymezení pojmu čtenářská gramotnost z mezinárodního šetření PISA/OECD 2001.

„Čtenářská gramotnost znamená schopnost porozumět psanému textu, přemýšlet o něm a používat jej k dosahování určitých cílů, k rozvoji vlastních schopností a vědomostí a k aktivnímu začlenění do života společnosti.“

V mezinárodním šetření slouží ke zjišťování čtenářských kompetencí dva hlavní typy textů tzv. souvislé (např. povídky, romány, apod.) a nesouvislé (např. seznamy, katalogy, formuláře, apod.) a úlohy se zaměřují na tři druhy dovedností: získávání, zpracování informací a zhodnocení textu. ČŠI sleduje práci žáků a učitelů s texty v každé navštívené vyučovací hodině ve všech předmětech.

Koncepční záměr inspekční činnosti využil ke stanovení cílů, kritérií a ukazatelů pro podrobnější šetření definici komplexního pojetí čtenářské gramotnosti z odborného panelu Výzkumného ústavu pedagogického (VÚP) z roku 2009:

„Čtenářská gramotnost je celoživotně se rozvíjející vybavenost člověka vědomostmi, dovednostmi, schopnostmi, postoji a hodnotami potřebnými pro užívání všech druhů textů v různých individuálních i sociálních kontextech. Čtenářsky gramotný člověk využívá čtení k vlastnímu rozvoji i ke svému konání, četbu zúročuje v dalším životě.“

Toto pojetí upozorňuje, že ve vymezení pojmu čtenářská gramotnost se prolíná několik rovin, z nichž žádná není opominutelná: vztah ke čtení, doslovné porozumění textu, hledání souvislostí a hodnocení přečteného, metakognice, tj. dovednost reflektovat záměr vlastního čtení, sdílení zážitků s ostatními čtenáři a aplikace, kdy se přečtené zúročuje v dalším životě čtenáře.

ČŠI sledovala, jaká je informovanost o ČG v mateřských a základních školách, jaká opatření ke zlepšení čtenářských schopností dětí a žáků školy v uplynulém období přijaly, a jak se jim daří cíle ve školních vzdělávacích programech (dále „ŠVP“) naplňovat v souladu s požadavky příslušných rámcových vzdělávacích programů (dále „RVP“).

Zpráva je členěna do dvou částí – hlavního textu a příloh. V hlavní části jsou 2 kapitoly podle stupňů vzdělávání. V nich jsou interpretovány souhrnné poznatky o aktuálním stavu podpory ČG z podrobnějších zjišťování za školní rok 2009/2010, souhrnné poznatky o podpoře ČG v uplynulých 3 letech a srovnání vývoje v klíčových charakteristikách mezi rokem 2007 a 2010. ČŠI se zaměřila na hodnocení následujících oblastí: